

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cæremoniale FF. Minorum Strictioris Observantiæ Almæ
Provinciæ Saxoniae S. Crucis**

Sächsische Franziskanerprovinz vom Heiligen Kreuz

Nevhsii, 1706

VD18 10502327

Titulus XVII. De ordine genuflectendi, sedendi & standi in Missa privata &
solemni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71672)

TITULUS XVII.

De ordine genuflectendi, sedendi et standi in Missa
privata et solemn.

Quando genuflectitur uno vel utroque genu pro occasione, ita semper flectitur, ut genu terram vel altaris gradum si in eo flectendum, realiter tangat, & reliquum corpus maneat erectum, nisi in speciali addatur aliqua inclinatio.

N. 1. In Missa privata Sacerdos genuflectit . . . . quando in Quadragesima dicit in Tractu versum ADIIVA NOS. & omnibus Missis de Spiritu sancto dum dicit Versum VENI SANCTE SPIRITUS. In Missis privatis, item solemnibus dum Sacerdos illa privatim legit tantum ad prima verba flectit, deinde surgit, ut commodè possit reliquum ex libro legere: in solemnibus vero dum hi Versus à Choro cantantur, flectit Sacerdos usque ad finem Versuum ut habes infra n. 3.

N. 2. Circumstantes autem in Missis privatis semper genua flectunt, etiam tempore Paschali, præterquam dum legitur Evangelium.

N. 3. In Missa solemnibus Celebrans genuflectit ad omnia suprascripta quæ habentur in Rubrica hoc Titulo n. 1. præterquam ad FLECTAMUS GENUA, & tunc ipse (Sacerdos) solus stat. Reliqui omnes flectunt uno genu versus altare ibid. Item genu flectit in die Annuntiationis B. Virginis & in tribus Missis Nativitatis Domini, quando cantatur in Choro ET INCARNATUS EST. Et nota quod ad hæc & alia, ad quæ cum aliis flectendum, Sacerdos bis flectat, semel dum privatim legit ut modo dictum, deinde cum ab aliis in Choro cantantur: Ibid. Aliis diebus, si sedeat non genu flectit sed caput, tantum profundè inclinat apertum, si non sedet genuflectit.

N. 4. Ministri semper genuflectunt cum Celebrante, præterquam Subdiaconus tenens librum ad Evangelium & Acolythi tenentes candelabra, qui tunc non genuflectunt. Ab hac generali regula GAVANTUS etiã excipit:

cipit Subdiaconum dum patenam tenet : sed non apparet sufficiens causa exceptionis, unde genuflectendo se aliis conformet. Ibid. *Et dum Diaconus cantat illa verba, ad quæ genuflectendum, ipse versus librum, Celebrans & omnes alii versus altare genuflectunt.*

N. 5. *In Missis feriarum Adventus, Quadragesima, Quatuor temporum & Vigiliarum quæ jejunantur, ac in Missis defunctorum, genuflectunt omnes (in Choro) ad orationes, etiam illas quæ post Communionem dicuntur, ad se invicem conversi. Et dicto per Celebrantem SANCTUS. Quod Chorus stans cantat, absoluto autem in Choro Sanctus, in dictis feriis mox omnes genuflectunt versus altare : aliis autem diebus ad tintinationem præliminarem, usque ad PAX DOMINI. Quo ab Officiatore dicto, Chorus surgit & intonatur AGNUS DEI.*

Ibid. *Et similiter ab omnibus genuflectitur, quando elevatur Sacramentum. Ita ut Celebrante genuflectente, devotè osculentur terram, & cum Sacerdote surgente erigant se, & erecti adorent sacram hostiam, post ea cum Sacerdote flectente iterum se prosternunt osculantes terram. Idem fit in elevatione Calicis, & dum exponitur Venerabile Sacramentum, de quo suo loco. Induti super pelliceis non osculantur terram, sed profundè inclinant : facta elevatione juxta laudabilem Provinciæ consuetudinem oratur in cruce usque ad Pater Noster, & tunc ab oratione surgentes stant versus altare usque ad PAX DOMINI : exceptis jam dictis feriis, quibus genuflexi manent versus altare.*

Item quando in Nativitate Domini in Evangelio legitur, ET VERBUM CARO FACTUM EST. In Epiphania : PROCIDENTES ADORAVERUNT : in Evangelio cæci nati, PROCIDENS ADORAVIT : versus altare omnes uno genu flectunt, in Passione ad EXPIRAVIT : EMISIT SPIRITUM, versus altare utroque genu quam diu flectit Sacerdos.

Si elevaretur sacra Hostia, antequam Chorus absolverit SANCTUS, versus librum flectit, absoluto autem cantu se vertit ad altare, idem observetur ad elevationem, si sub parvis horis quis legeret Missam privatam ad altare majus & ordinariè, si flectendum ad ea, quæ in Choro cantantur, flectitur versus Chorum, excipe, ad Versum, qui
in ex-

in expositione vel repositione Venerabilis Sacramenti canitur, Cantores, Versicularii &c. Si in medio canant ad quæ flectendum ut ad Verbum VENI SANCTE SPIRITUS, ad altare flectunt.

Utroq; autem genu flectitur, quotiescunq; flectendum per moram; et quoties Sacerdos accedit, vel recedit ab altari in quo est patenter expositum Venerabile Sacramentum.

N. 6. In Missa item solemnè Celebrans medius inter Diaconum à dextris, & Subdiaconum à sinistris sedere potest à cornu Epistola. Congruit igitur ut ubiq; sit Presbyterium aut collocentur sedes, cum cantatur KIRIELEISON, GLORIA IN EXCELSIS, & CREDO. Etiam sedere possunt, dum cantatur EPISTOLA, GRADUALE & SEQUENTIA: ex Decreto S. ritu. Congreg. non convenit autem sedere, dum expositum est Sacramentum, nisi rationabilis accedat causa, v. g. senium aut debilitas pedum, sedendum autem tunc erit detecto capite: Venerabili non exposito, recto vel detecto ad beneplacitum Officiatoris, cui Diaconus & Subdiaconus se conformabunt.

N. 7. In Choro non sedent, qui actu cantant, reliqui autem possunt sedere quando Celebrans sedet, præterea dum cantatur EPISTOLA & PROPHETIÆ, si dum sedent, nominatur JESUS. LAVERUNT STOLAS IN SANGUINE AGNI. IN NOMINE JESU OMNE GENU FLECTATUR, &c. detecto capite profunde inclinant, esto mancant sedentes. GRADUALE, TRACTUS, dum alternis Choris cantantur, etiam alternatim statur & sedetur, vel ALLELUIA. Dum illud à Cantoribus intonatur statim surgit Chorus, & tempore Paschali, dum unicum est, illud proficitur, aut extra tempus Paschale, quando duplex est, absoluto à Cantoribus imo, Chorus resumit ALLELUJA 2dum. Sub Versu sedetur, ad finem ejus, Chorus iterum surgit. Et SEQUENTIÀ sub hac, idem est de Symbolo, Chorus stat ex antiqua consuetudine, & juxta priorem rubricam: Non sedent, qui actu cantant, hic autem alternatim stare & sedere ob versuum brevitatem inconueniens foret. Et ab OFFERTORIO usque ad incensationem Chori. Sub incensatione excepto Prælato, stante in stallò transversò, si ita illi placuerit, omnes stent facie ad se invicem versà usque dum uterque Chorus incensatus est, de-

est, deinde simul tam in Imo quam 2do Choro se vertant ad altare, nisi forsan sit tempus cantandi SANCTUS. *Et ad Antiphonam quæ dicitur COMMUNIO*: sed quia sedere non præcipitur, ut patet ex verbis POSSUNT SEDERE, retinenda est antiqua consuetudo, juxta quam apud nos ad Communionem statur.

Ibid. *Ad alia stant vel genuflectunt*, esto enim genuflexio ab Elevatione usque ad PAX DOMINI non præcipiatur, nisi in Feriis & Vigiliis ut habes N. 5. non tamen prohibetur, sed Rubricæ liberum relinquunt: unde laudabilis consuetudo orandi in cruce retinenda est. Excipe festum Purificationis B. Mariæ Virginis, in quo candelæ accensæ in manibus tenentur: *ad elevationem Sacramenti usque ad Communionem*, adeoque in dicto festo post Elevationem standum est.

TITULUS XVIII.

De coloribus Paramentorum.

Rubrica clara est, & videatur Directorium, in quo pro singulis diebus colores norantur. Mutatio coloris fit in primis Vesperis: si autem Vesperæ non sunt integræ, is color adhibendus est initio Vesperarum, qui convenit illi, de quo est Capitulum. Si Officium & Missa discordent, color altaris sequatur Officium, vestium autem Sacerdotis sit color Missæ conformis, quæ diversitas accidit in Rogationibus, & in Vigiliis infra Octavas, ac Missis defunctorum, in Missa verò solemni congruit, ut Antependium Altaris concordet cum colore Paramentorum Missæ.

Sabbato sancto & in 2dis Vesperis omnium Sanctorum, ponuntur duo Antependia ante altare, ut Sabbato sancto amoto violaceo, album. Et finitis Vesperis omnium Sanctorum amoto albo nigrum appareat.

Ad n. 2dum & 3tium hoc titulo ubi præscribitur, ut diebus Dominicis infra Octavas sit color albus vel rubeus pro ut Octavæ convenit,

nota